



جغرافیا و روابط انسانی، تابستان ۱۳۹۷، دوره ۱، شماره ۱

تحلیلی بر نقش مهاجرت در ایجاد آسیب‌های اجتماعی

(مطالعه موردی شهر الوند در استان قزوین)

علی اکبر جعفرلو

دبیر آموزش و پرورش

ajafarloo812@gmail.com

تاریخ پذیرش: ۱۳۹۷/۰۶/۱۱

تاریخ بازنگری: ۱۳۹۷/۰۶/۱۰

تاریخ دریافت: ۱۳۹۷/۰۵/۲۸

چکیده

رشد و توسعه شتابان و توزیع نامتعادل جمعیت در عصر حاضر، معلول جابجایی و مهاجرت فزاینده به مناطق شهری می‌باشد. شهرهای صنعتی به علت وجود فرصت‌های اشتغال از مقاصد مهم مهاجرین محسوب می‌شود. تمرکز مردمی با زمینه‌های اقتصادی و فرهنگی متفاوت از یک سو و فقدان آمادگی مدیریت و برنامه ریزی شهری در پاسخگویی به نیازهای خدماتی از سوی دیگر، باعث ایجاد فشار روانی به ساکنین و بروز جرائم و آسیب‌های اجتماعی می‌گردد. توجه به مقوله مهاجرت و پذیرش آن به عنوان یکی از دلایل ایجاد آسیب‌های اجتماعی در مناطق شهری به این معنی است که برای کاهش آثار منفی این پدیده بایستی عوامل مختلف جغرافیایی و اقتصادی در سطح منطقه ای و ملی مورد توجه قرار گیرند. در تحلیل پویای اجتماعی جامعه شهری ایران طی دهه‌های اخیر، بررسی نقش مهاجرت‌های فزاینده در زمینه سازی و گسترش آسیب‌های اجتماعی از اهمیت زیادی برخوردار بوده است. پژوهش حاضر نیز با رویکرد فوق و بصورت توصیفی-تحلیلی عوامل موثر در ایجاد مهاجرت در فضاهای جغرافیایی از جمله روستاها و شهرها را از ابعاد اقتصادی، اجتماعی و فرهنگی مورد بررسی و تحلیل قرار داده است. در این راستا رشد مصادیق آسیب‌های اجتماعی در محدوده مورد مطالعه از سال ۱۳۸۵-۱۳۹۰ در رابطه با رشد و افزایش جمعیت مطابق سرشماری ۱۳۸۵-۱۳۹۰ مورد بررسی و تحلیل قرار داده شد. متغیرها با توجه به فراوانی در شهر الوند و اهمیت آن‌ها در مقوله اجتماعی، انتخاب شده‌اند که به بعد کیفی و کمی آن‌ها پرداخته شده است. از آزمون همبستگی جهت رابطه متغیرها استفاده شده که در نهایت به تجزیه و تحلیل پرداخته شد. در این تحقیق با استفاده از نرم افزار spss رابطه ی بین متغیرها ارزیابی شد که بین جمعیت و آسیب‌های اجتماعی از قبیل سرقت، طلاق، و مواد مخدر رابطه ی معنی داری وجود دارد و مستقیم می‌باشد. یعنی با افزایش جمعیت در روند مهاجرپذیری شهری این موارد نیز افزایش دارد. در نتیجه فرضیه ی ما تایید گردید. در پایان، با توجه به یافته‌ها در شهر الوند راهکارها و پیشنهادات برای بهبود شرایط ارائه گردید.

کلید واژگان: آسیب‌های اجتماعی، مهاجرت، توزیع نامتعادل، شهر الوند

مقدمه

مهاجرت روستا- شهری پدیده ای است که در فرآیند صنعتی شدن کشورها ظاهر شده است و بسیاری از تحولات اجتماعی- فضایی جوامع، ناشی از این پدیده می باشد (قاسمی سیانی، ۱۳۸۸: ۱۴۵). مهاجرت در مفهوم کلی خود، جزء مکمل تاریخ انسان و همزاد اوست، از کوچ مداوم قبایل عشایری تا تحرک نیروی کار در جوامع صنعتی جهان امروز بوده است. فرآیند مهاجرت یک پدیده ی چند سویه است که می تواند از دیدگاه های مختلف مورد توجه قرار گیرد. مهاجرت، حرکت جمعیت در یک کشور (بین شهرها، روستا به شهر و بالعکس) یا بین چند کشور است؛ و فرآیندی است که بر زندگی کل افراد جامعه اثر گذار است (باستانی و ساعی مهر، ۱۳۸۶: ۱۳۷). بیشتر مهاجرت ها در کشور ما از نوع روستا- شهری بوده و به تبع آن معضلات فراوانی را در شهرهای مختلف ایران به بار آورده است. علل مهاجرت، وابسته به ویژگی های مختلف شخصیتی، اجتماعی، فرهنگی، اقتصادی و سیاسی افراد متفاوت است. یکی از تبعات مهاجرت به شهرها با توجه به سرریزهای جمعیتی در شهرها، عدم وجود ظرفیت های جمعیت پذیری از قبیل کمبود اشتغال، مسکن مناسب و...، آسیب های اجتماعی ایجاد شده در شرایط افزایش جمعیت می باشد. امروزه در جامعه ما مهاجرت و ابعاد گسترده آن در بین اقشار گوناگون به مسئله اجتماعی پیچیده تبدیل شده است.

مهاجرت و فقر پیوندی تنگاتنگ و دو سویه دارند. فقر ممکن است باعث مهاجرت شود و مهاجرت نیز می تواند موجب تشدید یا کاهش فقر در هر کدام از شهرها و کشورهای مقصد شود (علاءالدینی و امامی، ۱۳۸۴: ۲). برای اولین بار استعمال اصطلاح «مهاجرت روستایی» در سال ۱۸۹۲ میلادی توسط گراهام انگلیسی عنوان شد.

بنابراین مسئله مهاجرت و متروک شدن روستاها را می توان در محرومیت های حادث بر این قشر جامعه دانست، زیرا هر انسانی قبل از هر چیز به حفظ خود و بقاء خود می اندیشد و برای حفظ خود و تعالی بقاء تلاش می کند (مهدوی و همکاران، ۱۳۸۳: ۲۰۸). در ایران نسبت درآمد متوسط جامعه شهری به جامعه روستایی را حدود پنج به یک بر آورد می نماید. از طرف دیگر، اختلاف فاحش توسعه فرهنگی بین شهر و روستا را عامل اساسی در تضادهای اجتماعی می دانند که این اختلافات بنیادی موجبات مهاجرت را فراهم می آورند (آسایش، ۱۳۷۵: ۱۲-۱۰).

جهان به سرعت در حال گسترش زندگی شهری است. در حال حاضر، سرعت رشد شهرنشینی در کشورهای در حال توسعه، بیشتر از کشورهای توسعه یافته است. در ایران نیز شهرنشینی با روندی سریع و شتابان همراه بوده و این رشد شتابان، مسائل و معضلات زیادی برای شهرهای بزرگ ایران به دنبال داشته است (زنگی آبادی و مبارکی، ۱۳۸۹: ۶۸). به هر طریق و با مطالعات انجام شده در رابطه با مهاجرت مشخص می شود که پیامدهای اقتصادی- اجتماعی آن در شهرها (مقصد) و در روستاها (مبدأ) مطالعات و عملیات فراوانی را می طلبد و به جهت جلوگیری از خالی شدن روستاها که یکی از قطب های تولید در کشور می باشند و شهرنشینی شدن آن ها که مصرف گرا بوده و موازنه تولید و مصرف را به سود شهرها (مصرفی شدن) بر هم خواهد زد، ایجاب می نماید که از راهکارهای ارائه شده در مقالات و پژوهش های مختلف در جهت کاهش این موازنه توسط دست اندرکاران و مسئولین استفاده شود. یکی از مسائل و بحران های پیش روی ما مشکلات و معضلات اجتماعی در شهرها می باشد. پژوهش پیش رو، با آسیب شناسی از مسائل اجتماعی در شهر الوند با توجه به مهاجرت به این شهر می باشد. شهر الوند در ناحیه صنعتی قزوین قرار دارد. شهرک صنعتی البرز به فاصله یک کیلومتری از شهر الوند عامل اساسی در مهاجر پذیر بودن این شهر است. با توجه به افزایش

جمعیت عوامل اجتماعی نیز تغییراتی پیدا می‌کنند، از قبیل فرهنگ، میزان بیکاری، شرایط باتوجه به قومیت‌های مختلف، ازدواج و طلاق و... که مسئله مورد بحث در این مقاله بررسی عامل مهاجرت در پیدایش آسیب‌های اجتماعی در شهر الوند می‌باشد که در راستای کاهش آن راهکارهای مناسب ارائه گردیده است.

پیشینه پژوهش

نظریان در سال ۱۳۸۹ در پژوهش خود؛ مهاجرت‌های قومی و تغییر ساختار اجتماعی شهرهای ایران، به این نتیجه می‌رسد که مهاجرین به دلیل دسترسی به امکانات از تنش‌ها و اختلافات پرهیز می‌کنند ولی اگر حقوق شهروندی تحقق پیدا نکند، فقر و فساد و جرم خیزی را به خودی خود در شهر افزایش خواهد داد. غفاری و هرچگانی (۱۳۸۹) در تحلیلی بر عوامل موثر در مهاجرت جوانان روستایی به شهر به این نتیجه می‌رسد که مهاجرت‌ها ممکن است علل اجتماعی، اقتصادی و سیاسی داشته باشند، ولی علل و انگیزه‌های رفاهی و اجتماعی بیشترین جذابیت را دارند. به جهت دور شدن مهاجران از موطن خود و قرار گرفتن در محیطی تازه، مهاجران با نوعی حالت بیگانگی و انزوا مواجه می‌شوند که این امر می‌تواند زمینه ساز بروز انحرافات و آسیب‌های اجتماعی می‌باشد. به نظر آن‌ها در شهرها بر خلاف روستاها به جهت کاهش نظارت بر رفتار افراد، امکان بروز انحرافات و انواع بزهکاری‌ها فراهم گشته و فرد به دلیل آن که با ارزش‌های رایج در شهر بیگانه است، در گرایش به انحرافات اجتماعی، زمینه مساعدتری دارد.

محسنی در سال ۱۳۸۷ در پژوهشی با عنوان اولویت بندی آسیب‌ها و مسائل شهری در ایران استنباط می‌کند که به زعم جامعه شناسان زمانی که جمعیت شهری رو به فزونی نهد، وقوع انواع ناهنجاری‌ها و آسیب‌های اجتماعی نیز پدیدار و در صورت نامتوازن بودن زیر ساخت‌ها و توسعه ناهمگون شاهد افزایش آسیب‌ها خواهیم بود. معتمدی (۱۹۸۶) در طرح اولویت بندی آسیب‌ها و مسائل اجتماعی ایران، که به روش بارش افکار و به صورت پرسشنامه ای در بین ۸۲۳ نفر به اجرا در آمده است، به دو دسته از آسیب‌ها دست یافت: ۱. آسیب‌های خیلی مهم: که در راس آن بیکاری، اعتیاد و فقر شناسایی معرفی شدند. ۲. آسیب‌های کم اهمیت و بی اهمیت که، مهاجرت حاشیه نشینی و بیوگی از این دسته‌اند.

اکبری (۱۳۸۳) در مقاله ای تحت عنوان «توسعه شهری و آسیب شناسی اجتماعی در ایران» رشد شتابان شهرها و جمعیت شهرنشین و توزیع نامتعادل و ناموزون جمعیت شهری در شبکه شهرها را از عوامل اصلی بروز آسیب‌های اجتماعی می‌داند. در این مقاله از مهاجرت، حاشیه نشینی، ناهمگونی در بافت اجتماعی جامعه شهری، طلاق و نارسایی در ارائه خدمات اجتماعی به عنوان مهم‌ترین خصیصه‌های آسیب شهری یاد شده است.

بررسی مسائل و آسیب‌های شهری و تعیین اولویت بندی آن از نظر اهمیت مسئله و تحلیل جامعه شناسی شهری از سوابق و پشتوانه تحقیقی و تجربی زیادی برخوردار نیست و تحقیقات کمتری در این ارتباط در کشورمان صورت گرفته است. همچنین ارزیابی سابقه طرح و مطالعات انجام گرفته درباره آن حکایت از آن دارد که طرح مستقلاً در ارتباط با موضوع تحقیق حاضر انجام نگرفته است. بنابراین تحقیق پیش رو تلاشی در جهت پر نمودن این خلاء می‌باشد.

روش تحقیق

پژوهش حاضر که بصورت توصیفی - تحلیلی می‌باشد، پس از بیان اهداف و فرضیات مورد نظر، مطالعات مقدماتی درباره موضوع تحقیق انجام و سپس به مرحله تحقیق اسنادی و کتابخانه ای پرداخته می‌شود. در این مرحله با مراجعه به منابع و داده‌های مرجعی از قبیل دادگستری و دادگاه شهر الوند و نیروی انتظامی، اطلاعات مورد نظر جمع آوری شد. ابزار تحقیق، آمارنامه‌های سال‌های قبل موجود در شهرداری و مراجع انتظامی و نهادهای مربوطه می‌باشد. به منظور بررسی فرضیات و تجزیه و تحلیل و پاسخ به پرسش‌های پژوهش از آزمون همبستگی، برای توصیف وجود رابطه یا عدم رابطه بین متغیرها در محیط نرم افزار SPSS استفاده شده است و سپس به بیان تایید یا رد فرضیات اقدام می‌شود. در پژوهش حاضر دو متغیر داریم که رشد جمعیت در روند مهاجرت به عنوان متغیر مستقل می‌باشد و آسیب‌های اجتماعی و مصادیق آن همچون مواد مخدر، طلاق و... متغیر وابسته در نظر گرفته شده اند.

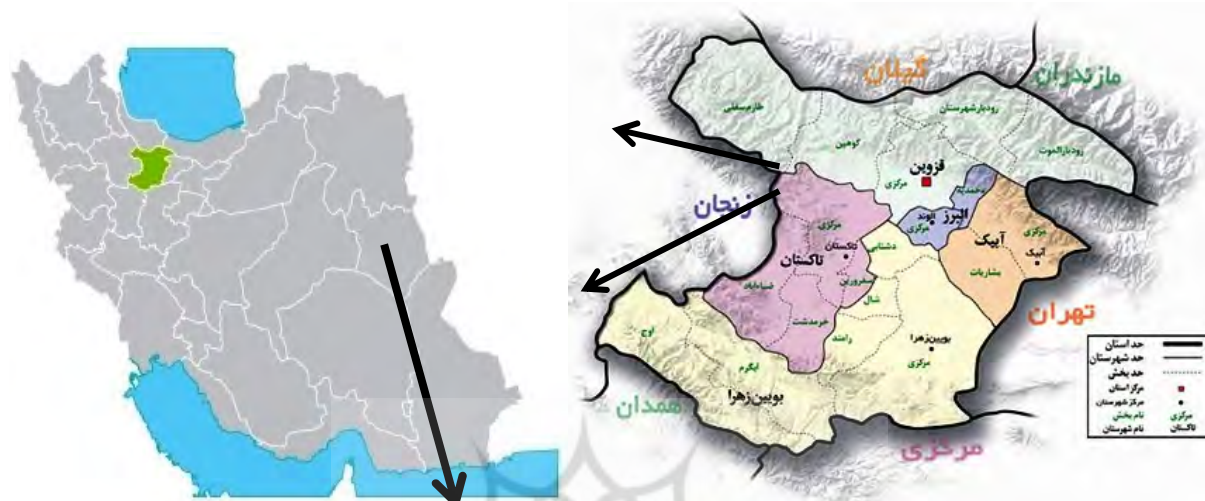
پژوهش حاضر بر اساس همین رویکرد و ارزیابی فراوانی و میزان آسیب‌های اجتماعی شهر الوند از منظر آمار ارگان‌ها و مراکز قضایی و انتظامی را به عنوان متغیر وابسته در راستای افزایش جمعیت در جامعه شهری آکنده از مسائل با توجه به امر مهاجر پذیری به عنوان متغیر مستقل مورد بررسی قرار می‌دهد. با توجه به فراوانی شاخص‌های اجتماعی و گستردگی موضوع آسیب‌های اجتماعی برخی از شاخص که در شهر الوند ملموس تر بوده و با مصاحبه با افراد و برخی مسئولین آشکار گردیده است، به عنوان متغیرهای وابسته انتخاب گردیده و مورد پژوهش قرار گرفته است. متغیرهای وابسته پژوهش با توجه به مسایل و مشکلات محدوده مورد مطالعه و اهداف تحقیق؛ سرقت، مواد مخدر، و طلاق می‌باشد.

به نظر می‌رسد شهرهای مهاجر پذیر و کلان شهرها، محیط‌های مناسبی برای پیدایش آسیب‌های اجتماعی بشمار می‌رود. در جوامع با ساختار و خاستگاه اجتماعی متنوع و پیچیده قدرت عمل مکانیزم‌های کنترلی و نظارتی (چه اجتماعی و چه قانونی) تا حد اقل ممکن کاهش می‌یابد و فضای مناسبی برای بروز جرم و ناهنجاری ایجاد می‌شود.

قلمرو پژوهش

شهر الوند یکی از مهمترین و پرجمعیت‌ترین (دومین شهر) شهرهای استان قزوین می‌باشد و از نظر تقسیمات سیاسی مرکز شهرستان البرز می‌باشد، که در ۱۴ کیلومتری شهر قزوین به دنبال احداث شهر صنعتی البرز و در مجاورت آن در اراضی رسوبی دشت قزوین (زمین‌های درجه یک و دو کشاورزی) و در میانه دشتی هموار و برخوردار از محیط طبیعی و شرایط اکولوژیکی مساعد شکل گرفته و موقعیت آن ۵۰ درجه و ۴ دقیقه طول شرقی و ۳۶ درجه و ۱۱ دقیقه عرض شمالی است. از نظر اقلیمی دارای آب و هوای نیمه بیابانی با بارش متوسط سالانه ۳۱۲ میلی متر بوده و متوسط دمای شهر در طول سال ۱۳ درجه سانتی گراد می‌باشد. جهت وزش باد غالب از جنوب شرقی است که موسوم به باد راز یا شره می‌باشد و هنگام وزش خشکی هوا و افزایش دما را در پی دارد. ارتفاع از سطح دریا در شهر الوند ۱۲۴۰ متر می‌باشد. این شهر مرکز شهرستان البرز است و بر اساس سالنامه آماری سال ۱۳۸۹، ۶۹۳۳۳ نفر جمعیت دارد تا پیش از ایجاد شهر صنعتی البرز در سال ۱۳۴۶، پایه اقتصادی آن همانند دیگر روستاهای این منطقه بر کشاورزی سنتی، دامپروری و به طور محدودی بر صنایع دستی استوار بوده است. جمعیت آن با گذشته چند قرن، ۷۲۶ نفر و از

لحاظ کالبدی عمدتاً در فضای یک قلعه تاریخی محصور بوده است. با شروع عملیات احداث و توسعه فعالیت‌های شهر صنعتی البرز بین سال‌های ۱۳۶۴ تا ۱۳۷۵ دگرگونی‌های بی سابقه در آن پدید آمده است. به نحوی که جمعیت آن از ۷۲۶ نفر در سال ۱۳۴۵ به بیش از ۶۰ هزار نفر در سال ۱۳۷۵ افزایش یافته و در شرایط نبود برنامه توسعه، از نظر کالبی-فضایی با انواعی از مشکلات مواجه شده و با داشتن بیش از ۳۰ هزار نفر جمعیت تا سال ۱۳۶۱ در نظام تقسیمات کشوری به عنوان یک نقطه روستایی تعریف شده است.



شکل ۱. موقعیت شهر الوند در کشور و استان قزوین

شهر شدن الوند در سال ۱۳۶۱ نقطه عطفی در حیات این شهر بوده است. در نتیجه از داشتن انواع خدمات و امکانات یک شهر، بویژه از مدیریت و طرح شهری، محروم مانده و به هر حال اکنون با مجموعه ای از مشکلات شهری مواجه شده است. به نظر می رسد ادامه این وضع برای «منطقه شهری-صنعتی قزوین» نیز مخاطراتی داشته و خواهد داشت. دگرگونی ها و مشکلات شهر الوند در ارتباط با شهر صنعتی البرز بوده و متوسط رشد جمعیت بین سال های ۳۵ تا ۷۵ برابر ۲۶/۱۲ بوده است.

حوزه نفوذ شهر به سبب قرارگیری آن در جوار قزوین از گستردگی چندانی برخوردار نیست و صرفاً آبادی هایی که جهت دسترسی به قزوین به ناچار از الوند عبور می کنند تحت تأثیر بیشتر شهر الوند قرار دارند. روستاهای نصرت آباد، پیروسیان، مشعلدار، کمال آباد و تا حدودی حسن آباد کلج در حوزه نفوذ شهر الوند قرار دارند. به علاوه شهر صنعتی البرز و همچنین ناحیه صنعتی لیا در محدوده مستقیم شهر الوند واقع شده اند (<http://www.alvandbus.ir>).

مفاهیم و مبانی نظری پژوهش

در تحلیل پویای اجتماعی یا آسیب شناسی اجتماعی جامعه شهری ایران طی چند دهه اخیر، بررسی و شناخت پویای شهرنشینی از منظر آسیب شناسی سازمان یابی فضا، دارای اهمیت زیادی است. الگوی توسعه شهری اخیر کشور با دو ویژگی یعنی رشد شتابان جمعیت شهری و توزیع نامتعادل آن در شبکه شهری که بردارهای اصلی آن را مهاجرت روستایی، حاشیه نشینی، ناهمگونی در بافت اجتماعی و نارسایی در ارائه خدمات اجتماعی تشکیل داده است (علی اکبری، ۱۳۸۳: ۶۲). بررسی مهاجرت به ویژه در شکل روستا شهری آن چه در تحلیل پویای شهرنشینی و چه در تحلیل پویای اجتماعی جامعه شهری کشور از اهمیت زیادی برخوردار است.

چنانچه ذکر گردید، خاستگاه مهاجرت در ایران روستایی است و شیب آن همواره به سوی شهرها به ویژه کلان شهرها و در رأس همه تهران است. این گونه حرکت ها از دو منظر با جنبه های آسیب شناسی برای سازمان فضایی شهر و در نتیجه بستر سازی برای بروز آسیب های اجتماعی همراه است (علی اکبری، ۱۳۸۳: ۶۲). مهاجرت یک جریان یک سویه از مردم نیست؛ آن قسمتی از راهبرد پویای انطباق محیطی است که اجازه می دهد خانوارهای فقیر به منابع نواحی شهری دسترسی یابند و بتوانند زندگی بهتری برای نسل های آینده بسازند (undp, 2000: 13-14).

جامعه شهری با تمام تنوع مسائل خاص خود، آکنده از مسائل و مشکلاتی است که ریشه های اجتماعی آن ها از ابعاد دیگر پررنگ تر و ملوس تر به نظر می رسد. مشکلات اجتماعی مسکن، محیط زیست، ترافیک، بهداشت عمومی، اشتغال، آموزش، حاشیه نشینی، سکونتگاه های غیررسمی، طلاق، اعتیاد، قتل، سرقت و... غالباً از مسائل عمده زندگی شهری اند (محسنی، ۱۳۸۸: ۲۴). هورتون و لنسکی مساله اجتماعی را وضعیتی می دانند که بسیاری را مبتلا ساخته و چنین احساس می شود که باید در پرتو یک اقدام اجتماعی بدان پرداخت.

ویلیام سون و همکارانش مساله اجتماعی را موقعیتی می دانند که بیشتر مردم آن را احساس می کنند و در خواست حل آن را دارند (به نقل از آزاد ارمکی، ۱۳۷۷: ۱۹) در واقع مساله اجتماعی به شرایط اجتماعی اطلاق می شود که برای افراد، جهان اجتماعی و جهان فیزیکی ما دارای پیامدهای منفی و ناگواری است (guerrero, 2005). آسیب شناسی شهری علمی است که به مطالعه کژ کارکردهای اجتماعی شهر، بی نظمی های شهری، بیماری ها و مسائل شهری می پردازد. به

عبارت دیگر، مفهوم آسیب شناسی شهری با تمام کژکارکردهای اجتماعی و آسیب شناسی با مسائل سلامتی در محیط شهری از لحاظ آلودگی صوتی و فشار روانی ارتباط دارد (ربانی، ۱۳۸۵: ۱۳۷).

گسترش شهرنشینی و رابطه آن با آسیب‌های اجتماعی و اقتصادی از مشخصه‌های الگوی توسعه شهری کشور در چند دهه اخیر است. مهم‌ترین روندهای حاکم بر الگوی توسعه و تحول جمعیت شهری در دوره جدید که از عوامل اصلی بروز آسیب‌های اجتماعی می‌باشند، به قرار زیر است:

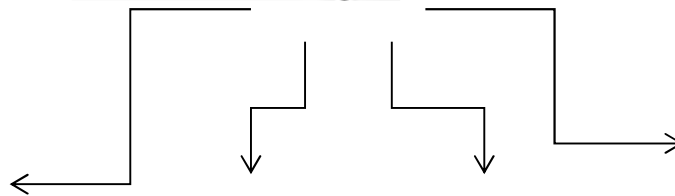
- رشد شتابان شهرها و جمعیت شهر نشین
 - توزیع نامتعادل و ناموزون جمعیت شهری در شبکه شهرها
- همچنین توجه به پدیده مهاجرت به ویژه در شکل روستا- شهری آن تا آنجا که به عرصه‌های اجتماعی جامعه شهری مربوط می‌شود، از دو منظر زیر اهمیت دارد:
- مهاجرت خود به عنوان یک آسیب اجتماعی
 - مهاجرت به مثابه زمینه ساز برخی آسیب‌های اجتماعی (رهنمایی و همکاران، ۱۳۸۹: ۱۶۲).

تحلیلی بر دلایل مهاجرت و تبعات آن

نظریه تفاوت‌ها که به تئوری دافعه و جاذبه و یا رانش و کشش معروف است، زمینه حرکت و انتقال و مهاجرت را بر روی اندیشه توسعه هماهنگ شهر و روستا و تضاد میان این دو بخش پدید می‌آورد و معتقد است که به علت محدودیت‌های روستایی از یک طرف و برتری‌های شهری از سوی دیگر، مهاجرت و جابجایی نیروی انسانی تحقق می‌یابد و تا زمانی که به توازن نرسد، این روند مستمر خواهد شد. با توجه به این که بیشتر مهاجرین به شهر الوند روستایی می‌باشند و از روستاهای پیرامون قزوین و از استان‌های زنجان، آذربایجان شرقی و غربی، کردستان و گیلان می‌باشند. مهاجرت روستا شهری با توجه به عوامل دفع و جذب و پیامدهای آن در شهر الوند در مبدأ مهاجرت به آن جمع آوری گردیده و در زیر به صورت نموداری آورده می‌شود.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

عوامل دفع



<p>وجود آزادی عمل و استقلال</p> <p>۱. بهبود منزلت اجتماعی</p> <p>۲. آزادی عمل و انتخاب و گمنامی در شهر</p> <p>۳. رها شدن از قید و بند پوشش های خاص</p> <p>۴. آزادی عمل در انتخاب همسر</p> <p>۵. وجود استقلال و انتخاب در رشد و پیشرفت علمی و ...</p>	<p>تعلق خاطر به وابستگان</p> <p>۱. رتباط با دوستان و خویشاوندان</p> <p>۲. پیوندهای عمیق با اجتماع</p> <p>۳. فرار از جدایی گزینی و ایجاد تحرک اجتماعی</p> <p>۴. حضور زن و شوهر در کنار یکدیگر</p> <p>۵. پیروی از خواسته اقوام مبنی بر مهاجرت</p>	<p>وجود امکانات</p> <p>۱. دسترسی به امکانات زیر بنایی (گاز، آب بهداشتی، خطوط ارتباطی، اینترنت و...)</p> <p>۲. وجود مراکز بهداشتی و درمانی</p> <p>۳. وجود مراکز و موسسه های آموزشی متنوع</p> <p>۴. سهولت دسترسی به ادارات و مراکز</p> <p>۵. ارضای خواسته ها با توجه به نیازهای ضروری و توقعات رفاهی</p>	<p>ملک و مالکیت</p> <p>۱. رها شدن از قید و بند محدودیت آب و خاک</p> <p>۲. افزایش درآمد</p> <p>۳. وجود سرمایه گذاری در شغل انتخاب شده و ارزش گذاری (صنعت، خدمات)</p> <p>۴. علاقه مندی به شغل با توجه به تنوع در انتخاب آن</p> <p>۵. میزان در آمد مشخص و قابل اتکا و برنامه ریزی برای هزینه کرد آن (بر خلاف کشاورزی که محصولات ثابت قیمت ندارد.</p>
--	---	--	---

عوامل جذب



<p>وجود آزادی عمل و استقلال</p> <p>۱. بهبود منزلت اجتماعی</p> <p>۲. آزادی عمل و انتخاب و گمنامی در شهر</p> <p>۳. رها شدن از قید و بند پوشش های خاص</p> <p>۴. آزادی عمل در انتخاب همسر</p> <p>۵. وجود استقلال و انتخاب در رشد و پیشرفت علمی و ...</p>	<p>تعلق خاطر به وابستگان</p> <p>۱. رتباط با دوستان و خویشاوندان</p> <p>۲. پیوندهای عمیق با اجتماع</p> <p>۳. فرار از جدایی گزینی و ایجاد تحرک اجتماعی</p> <p>۴. حضور زن و شوهر در کنار یکدیگر</p> <p>۵. پیروی از خواسته اقوام مبنی بر مهاجرت</p>	<p>وجود امکانات</p> <p>۱. دسترسی به امکانات زیر بنایی (گاز، آب بهداشتی، خطوط ارتباطی، اینترنت و...)</p> <p>۲. وجود مراکز بهداشتی و درمانی</p> <p>۳. وجود مراکز و موسسه های آموزشی متنوع</p> <p>۴. سهولت دسترسی به ادارات و مراکز</p> <p>۵. ارضای خواسته ها با توجه به نیازهای ضروری و توقعات</p>	<p>ملک و مالکیت</p> <p>۱. رها شدن از قید و بند محدودیت آب و خاک</p> <p>۲. افزایش درآمد</p> <p>۳. وجود سرمایه گذاری در شغل انتخاب شده و ارزش گذاری (صنعت، خدمات)</p> <p>۴. علاقه مندی به شغل با توجه به تنوع در انتخاب آن</p> <p>۵. میزان در آمد مشخص و قابل اتکا و برنامه ریزی برای هزینه کرد آن (بر خلاف کشاورزی که محصولات ثابت قیمت ندارد.</p>
--	---	--	---

پیامدهای اقتصادی اجتماعی فرهنگی



با توجه به پیامدهای مهاجرت که تحلیلی بر آنها شد؛ از عوامل مؤثر در آسیب‌های اجتماعی سه عنوان اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی می‌باشند، که منجر به پیدایش عنوان‌های جرائم مختلف در نقاط مختلف می‌گردد، با توجه به گستردگی موضوع آسیب‌های اجتماعی برخی از عنوان‌ها که در شهر الوند به وفور وجود دارد که به شکل زیر متغیرها انتخاب و شاخص بندی گردیدند:

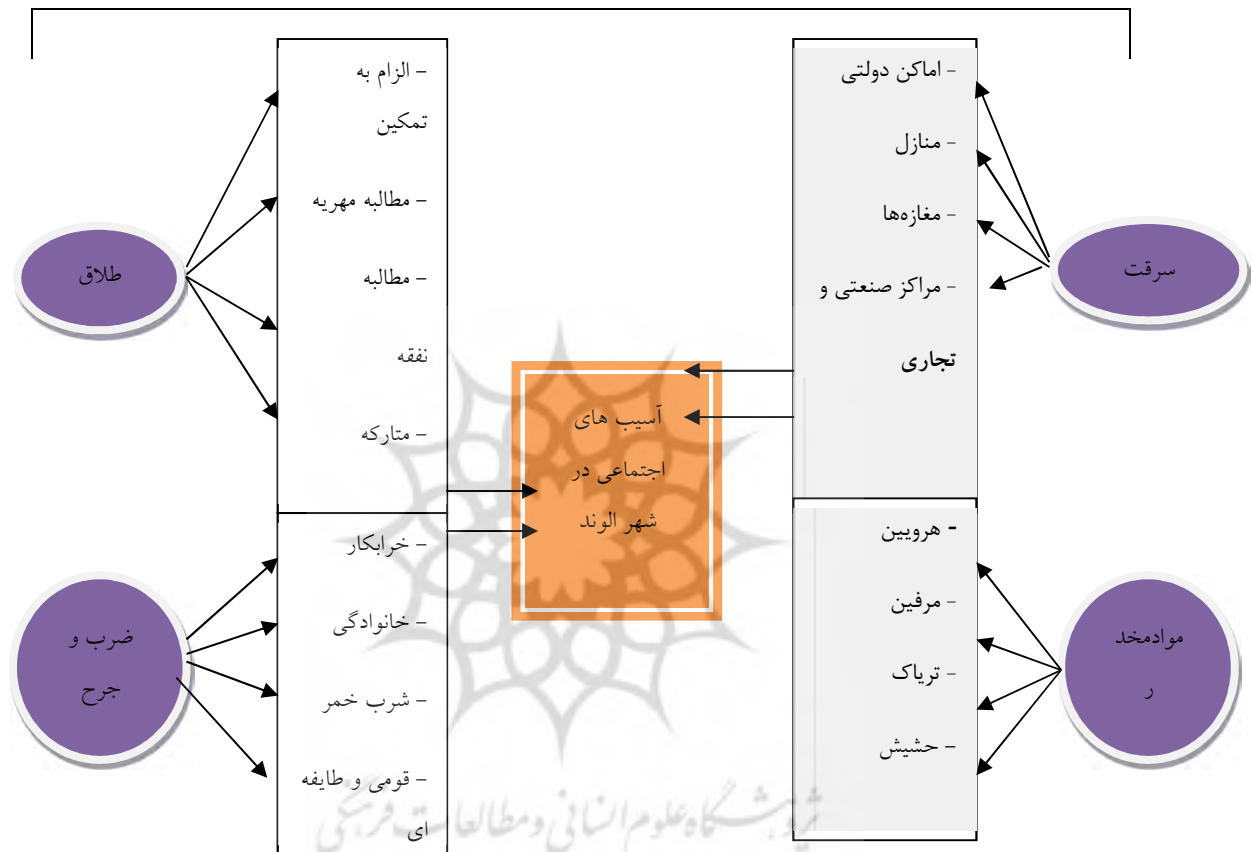
مهاجرت



پیامدها



آسیب‌های اجتماعی



نمودار شماره ۲- مهاجرت، پیامدها و آسیب‌های اجتماعی آن

یافته های پژوهش

مهاجرت پاسخی به عدم تعادل‌هاست. شناخت دلیل مهاجرت در شهری می‌تواند پیش‌بینی جمعیت آینده شهر را منطبق بر واقعیت‌های موجود استوار سازد. جمعیت شهر الوند در مدت چهل سال گذشته ۱۹ برابر افزایش یافته است. حداقل ۷۰٪ جمعیت شهر الوند را مهاجرین از نقاط دیگر (داخل و خارج استان) تشکیل می‌دهند (سالنامه آماری استان قزوین، ۱۳۸۵). مروری بر کاهش و افزایش جمعیت شهر و روستا در سال‌های اخیر روند مهاجرت را در سال‌های اخیر کشور و استان قزوین و شهر الوند به نمایش می‌گذارد:

جدول ۱. نسبت تغییرات جمعیت روستایی و شهری به کل جمعیت کشوری (مرکز آمار ایران، سرشماری سال ۱۳۸۵)

سال	کل جمعیت	جمعیت شهری	درصد شهرنشین	جمعیت روستایی	درصد روستایی
۱۳۳۵	۱۸۹۵۵	۵۹۵۴	۳۱/۴	۱۳۰۰۱	۶۸/۶
۱۳۵۵	۳۳۷۰۸	۱۵۸۵۵	۴۷	۱۷۸۵۳	۵۳
۱۳۷۰	۵۵۸۳۷	۳۱۸۳۸	۵۷	۲۳۹۹۹	۴۳
۱۳۸۵	۷۲۲۵۰	۴۹۶۴۰	۶۸/۷	۲۲۶۱۰	۳۱/۳

از تحلیل جدول شماره ۱ استنباط می‌شود که همچنان در صد روستا نشینان در کشور رو به کاهش بوده و درصد شهرنشینان با افزایش مواجه می‌باشد. کاهش نزدیک به ۱۲ درصدی جمعیت روستاییان و افزوده شدن این میزان به درصد جمعیت شهری از سال ۱۳۷۰ تا سال ۱۳۸۵، نشان از عدم سرمایه گذاری در روستاها (زیر بنایی، اشتغال و...) بوده و بر عکس سرمایه گذاری در شهرها حتی به صورت اجباری افزایش جمعیت شهری و الزام دولت در جهت برنامه ریزی در اسکان رسمی و غیر رسمی، خود عاملی مهم در افزایش مهاجرت روستا شهری می‌باشد، به این گونه که با افزایش امکانات در شهرها عامل جذبی برای جمعیت و عدم سرمایه گذاری در روستاها با توجه به جمعیت کم یک عامل دفع به حساب می‌آید.



با انتزاع شهرستان قزوین از استان تهران و شهرستان تاکستان از استان زنجان و تشکیل شهرستان بوئین زهرا در سال ۱۳۷۶، استان قزوین ایجاد گردید. همانطور که در جدول شماره ۲ می‌بینید، رشد جمعیت در دهه های اخیر افزایش یافته است. به طوری که طی چهل سال گذشته، جمعیت استان حدود ۳ برابر شده است و پیش بینی می‌شود در صورت استمرار روند نرخ رشد کنونی (بیش از یک درصد) در کمتر از سی سال آینده جمعیت استان دو برابر شود و از مرز دو میلیون نفر بگذرد. (جغرافیای استان قزوین، ۵۴، ۱۳۹۰)

جهش شدید در رشد جمعیت استان طی دهه ی ۱۳۵۵ تا ۱۳۶۵، علاوه بر بالا بودن نرخ زاد و ولد، به علت مهاجرت گسترده ی جمعیت از استان های هم جوار بوده است. دلیل عمده ی این مهاجرت ها انجام اصلاحات ارضی و شروع فعالیت های سازمان عمران دشت قزوین و ایجاد مراکز صنعتی و فرارگیری در شاهراه ارتباطی تهران با استان های همجوار مثل گیلان، زنجان، همدان و مرکزی و استان های غرب بو شمال غرب به پایتخت بوده است.

همگام با اتخاذ سیاست های جمعیتی و هم چنین آگاهی مردم از پیامد های افزایش بی رویه جمعیت و کاهش مهاجرت، نرخ رشد سالانه جمعیت استان از ۴/۰۶ درصد در دهه ی ۱۳۶۵ - ۱۳۵۵ به ۱/۹۴ درصد در دهه ی ۱۳۷۵ - ۱۳۶۵ کاهش یافته است. در سرشماری های بعدی نیز این کاهش درصد نرخ رشد ادامه داشته است.

افزایش جمعیت در استان قزوین و رشد شهرگرایی و پدید آمدن مناطق حاشیه نشین در اطراف شهرها (مانند هادی آباد و آبگیلک در شهر قزوین)، تبدیل روستاهای مجاور شهرهای بزرگ به شهر (الوند و اقبالیه) و پیدایش روستا - شهرها (نصرت آباد، کمال آباد و ...) از آثار و نتایج منفی مهاجرت گسترده از روستاها به شهرهاست.

شهر الوند دومین شهر پرجمعیت استان قزوین طبق آخرین سرشماری (۱۳۹۰) می باشد که با داشتن جمعیتی بالغ بر ۸۸۷۰۰ نفر یکی از شهر های مهاجر پذیر در دهه های گذشته می باشد. با توجه به جدول شماره ۱ و مقایسه ی جمعیت پنج شهر بزرگ استان متوجه می شویم که این شهر همچنان از نظر رتبه جمعیتی در حال بالا آمدن می باشد و بالغ بر ۱۹۰۰۰ نفر (۵/۶ درصد) در فاصله ی سرشماری ۹۰ - ۸۵ بر جمعیت ان افزوده شده است که نشان دهنده ی نرخ رشد سالانه بالاتر از متوسط استانی (۱ درصد) و کشوری (۳/۱ درصد) دارا می باشد.

جدول شماره ۲- آمار جمعیتی پنج شهر بزرگ استان قزوین (سالنامه آماری استان قزوین مرکز مهندسی اطلاعات، ۱۳۹۰)

سال شهر	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰
قزوین	۱۳۹۲۵۸	۲۴۸۵۹۱	۲۹۱۱۱۷	۳۵۵۳۳۸	۳۸۱۵۹۸
الوند	۴۵۰۵	۳۹۹۳۸	۶۰۷۵۸	۶۹۳۴۳	۸۸۷۱۱
تاکستان	۲۰۰۳۱	۳۸۵۲۱	۵۴۲۰۰	۷۴۲۵۷	۷۷۹۰۷
اقبالیه	۲۱۷۹	۹۹۳۳	۳۱۴۶۹	۴۹۲۴۶	۵۵۴۹۸
آبیک	۲۵۶۸	۱۷۰۷۴	۳۳۵۵۱	۴۷۴۸۷	۵۵۷۷۹
کل استان	۵۳۶۵۸۷	۷۹۸۸۹۸	۹۶۸۲۵۲	۱۱۴۳۲۰۰	۱۲۰۱۵۶۵
متوسط رشد سالانه	۴/۰۶	۱/۹۴	۱/۶۷	۱	-

شهری که با این سرعت در حال جذب مهاجر می باشد باید بتواند به تمامی نیازهای اقتصادی، زیر بنایی، آموزشی، فرهنگی، ورزشی، رفاهی و ... پاسخ گو بوده و مدیران توانمندی را در توسعه ی شهری در جهت جلوگیری از بروز مشکلات عدیده ای که می تواند گریبانگیر یک شهر و حتی مرکز استان شود، می طلبد.

با نگاهی اجمالی به برخی از آمار و سرانه های اماکن و مراکز ورزشی و فرهنگی و رفاهی و... متوجه می شویم که این امکانات و تجهیزات شهری در راستای کیفیت بخشی به رفاه و فرهنگ ساکنان شهر رشد قابل توجهی نداشته و زمینه ساز مشکلات فراوانی در تمامی ابعاد زندگی ساکنان شهر گردیده است.

با توجه به جدول شماره ۳ به طور مثال شهری با این تعداد شهروند یک سالن سینما، استادیوم ورزشی، هتل ندارد که بتواند از ساکنان و مهاجرین که به دنبال زندگی سعادت مندانه، دیار خویش را ترک نموده و راهی شهر و دیار غربت شده اند، را در خود بپذیرد. مهاجرین که از استان ها و شهر های مختلف کشور راهی شهری می شوند با فرهنگ ها و سطح تحصیلات متفاوتی می باشند که همیشه برای شهر های مهاجر پذیر مشکلات فراوانی را ایجاد کرده اند.

جدول شماره ۳. نمونه ای از تعداد اماکن و مراکز خدماتی رفاهی و فرهنگی شهر الوند (نگارنده)

ورزشی		رفاهی و تفریحی			فرهنگی و هنری		
استادیوم	سالن ورزشی	سینما	پارک	اقامتگاه های عمومی (هتل)	سالن نمایش	کتابخانه عمومی	کانون پرورش فکری
ندارد	۴	ندارد	۱۶	ندارد	۲	۲	۲

در کشور نمونه های فراوانی از شهرهای مهاجرپذیر وجود دارد که به علت عدم وجود تطابق فرهنگی بین ساکنان آن هیچگاه نتوانسته اند خود را با شرایط جدیدی که برای خود ایجاد کرده اند وفق دهند و به علت این عدم هماهنگ سازی خویش با محیط و ساکنان همیشه در نزاع با دیگران بوده اند .

آسیب های اجتماعی بوجود آمده در کلان شهر ها ، بخصوص در جایی که ساکنان غیر بومی دارند به شدت در حال افزایش بوده و نسبت آن به شهرهای کوچک یا دارای ساکنان بومی بسیار زیاد می باشد. شهر الوند نمونه بارزی از شهر با اکثریت ساکنان غیر بومی که از چند استان کشور از قبیل زنجان ، گیلان، آذربایجان، کردستان و... با فرهنگ های متفاوت در آن اجتماع نموده اند . جهت همسان سازی فرهنگ ، عقاید و دیدگاه ها باید سرانه های تفریحی ، ورزشی ، مراکز رفاهی و متناسب با افزایش جمعیت باشد تا بتواند با بستر سازی مناسب جهت پرورش باورها و عقاید پاک ، سعادت و تعالی را برای بشر به ارمغان آورد.

رشد غیر متعارف جمعیت شهر الوند نیز بیشتر در راستای مهاجرت روستا- شهری بوده که در جدول زیر تعداد جمعیت شهر الوند در سال های سرشماری قابل مشاهده می باشد:

جدول ۴. تفکیک جمعیت براساس سالها در شهر الوند (سالنامه آماری استان قزوین مرکز مهندسی اطلاعات، ۱۳۹۰)

سال	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۵	۱۳۸۵	۱۳۹۰
جمعیت	۷۲۶	۴۵۰۵	۳۹۹۳۸	۶۰۷۵۸	۶۹۳۴۳	۸۸۷۱۱

افزایش بیش از ۱۸ درصدی در سال ۱۳۹۰ (در طول پنج سال) نشان از رشد روز افزون و مهاجر پذیری بسیار بالای شهر الوند با توجه به شهرک صنعتی البرز می باشد که این خود دلیلی بر این مدعا می باشد که بیشتر مهاجرت ها به خاطر اشتغال و کارایی با درآمد بهتر انجام می گیرد. بر اساس نرخ رشد سالانه جمعیت شهر الوند موجود در طرح هادی سال ۱۳۸۰ و افزودن نرخ رشد سالانه بعد از آن (جدول شماره ۵) متوجه می شویم که بالاترین نرخ رشد سالانه مربوط به دهه ۱۳۵۵-۱۳۶۵ بوده که با افزایش درصد شهرنشینان در کشور مطابق می باشد.

جدول ۵. تغییر جمعیتی شهر الوند از ۱۳۳۵ تا ۱۳۸۵ (مهندسین مشاور شارمند، ۱۳۸۰)

سال	۱۳۳۵	۱۳۴۵	۱۳۵۵	۱۳۶۵	۱۳۷۰	۱۳۷۵	۱۳۸۵
جمعیت	۵۹۵	۷۲۵	۴۵۰۵	۳۹۹۳۸	۵۴۵۵۷	۶۰۷۵۸	۶۹۳۴۳
متوسط رشد سالانه	۲	۲۰/۰۴	۲۴/۹۳	۶/۴۴	۲/۸۱	۱/۴۲	۵/۲

با توجه به آمار و اطلاعات آسیب های اجتماعی شهر الوند در سال ۱۳۸۵ و ۱۳۹۰ از دادگستری (دادگاه عمومی و دادسرا) لازم به ذکر است که در جدول شماره ۴ که آمار متغیرها جمع آمار شاخص های آن ها نیز می باشد در مجموع

محاسبه گردیده است و از درصد گیری آن‌ها با توجه به رشد جمعیت ۱۸ درصدی در پنج ساله ۱۳۸۵-۱۳۹۰ رابطه آن‌ها از طریق آزمون همبستگی محاسبه گردید.

جدول ۶. آمار آسیب‌های اجتماعی و درصدهای محاسبه شده آن‌ها (نگارنده)

متغیرها	سال‌های محاسبه		درصد
	۱۳۸۵	۱۳۹۰	
ضرب و جرح	۳۸۴	۳۹۲	۲/۵۷
سرقت	۲۰۲	۱۸۶	۷/۹۲
طلاق	۴۸۴	۹۲۶	۹۱/۳
مواد مخدر (کیلوگرم)	۸/۲۵۰	۱۱/۲۴۰	۳۷/۵

آمار موجود در دادگستری بر اساس پرونده‌های تشکیل شده می‌باشد و این آمار ملاکی جهت تخمین آسیب‌های اجتماعی می‌باشد که شاید نتوان تنها به این آمار به شکل دقیق آن استناد نموده، بلکه دلیلی است بر ارائه راهکار با توجه به مقایسه این متغیرها در شهر مورد مطالعه است. دلیل دیگری که شاید نتوان به آمار دادگستری به طور صد در صد استناد نمود این است که آمار بعضی از موارد مثل اعتیاد و مواد مخدر بر اساس دستگیر شدگان می‌باشد در حالی که موارد زیادی وجود دارد که قابل شناسایی نبوده و یا بعد از دستگیری بنا به دلایل مختلف آزاد می‌شوند که پرونده ای برای آنها تشکیل نمی‌گردد، در نتیجه آمار ثبت گردیده در دادگستری بسیار کمتر از آمار واقعی موجود در جامعه می‌باشد.

تجزیه و تحلیل فرضیه‌ها

آزمون فرضیات

- فرضیه اول: آیا رابطه معناداری بین افزایش جمعیت در شهر الوند و افزایش آسیب‌های اجتماعی وجود دارد؟ بینافزایش جمعیت در شهر الوند و افزایش آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود ندارد. H_0 : آنگاه اگر فرض کنیم که

$$H_1: \alpha > p_valu$$

این فرضیه رد می‌شود.

بین افزایش جمعیت در شهر الوند و افزایش آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد H_1 :

با توجه به جدول شماره ۷ آزمون همبستگی جمعیت و آسیب‌های اجتماعی

براساس معادله زیر چون

$$0.05 > 0.007$$

این فرضیه تایید و اثبات می‌شود.

جدول ۷. آزمون همبستگی جمعیت و آسیب‌های اجتماعی (نگارنده)

متغیرها		جمعیت	آسیب‌های اجتماعی
جمعیت	همبستگی پیرسون	۱	۰/۱۳۵**
	<i>Sig. (2-tailed)</i>		۰/۰۰۷
	<i>N</i>	۳۹۳	۳۹۲
آسیب‌های اجتماعی	همبستگی پیرسون	۰/۱۳۵**	۱
	<i>Sig. (2-tailed)</i>	۰/۰۰۷	
	<i>N</i>	۳۹۲	۳۹۵

**همبستگی در سطح ۰/۰۱ قابل توجه است

یعنی بین افزایش جمعیت در شهر الوند و افزایش آسیب‌های اجتماعی رابطه وجود دارد.

- فرضیه دوم: آیا میزان معنا داری شاخص‌های انتخاب شده در این پژوهش با توجه به متغیر مستقل به یک میزان بوده، و آیا رابطه مستقیم است یا معکوس؟ با استفاده از آزمون مربوطه جدول زیر را به دست می‌آوریم.

جدول ۸. ضریب همبستگی بین متغیرهای تحقیق و افزایش جمعیت (نگارنده)

متغیرها		جمعیت	ضرب و جرح	سرقت	طلاق	مواد مخدر
جمعیت	همبستگی پیرسون	۱	۰/۱۲۹*	۰/۱۵۵**	۰/۱۳۲**	۰/۰۲۹
	<i>Sig. (2-tailed)</i>		۰/۰۱۰	۰/۰۰۲	۰/۰۰۹	۰/۵۶۹
	<i>N</i>	۳۹۳	۳۹۳	۳۹۳	۳۹۲	۳۹۳
ضرب و جرح	همبستگی پیرسون	۰/۱۲۹*	۱	۰/۷۱۴**	۰/۶۸۷**	۰/۴۶۶**
	<i>Sig. (2-tailed)</i>	۰/۰۱۰		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	<i>N</i>	۳۹۳	۳۹۶	۳۹۶	۳۹۵	۳۹۶
سرقت	همبستگی پیرسون	۰/۱۵۵**	۰/۷۱۴**	۱	۰/۷۵۸**	۰/۵۳۶**
	<i>Sig. (2-tailed)</i>	۰/۰۰۲	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰	۰/۰۰۰
	<i>N</i>	۳۹۳	۳۹۶	۳۹۶	۳۹۵	۳۹۶
طلاق	همبستگی پیرسون	۰/۱۳۲**	۰/۶۸۷**	۰/۷۵۸**	۱	۰/۵۲۹**
	<i>Sig. (2-tailed)</i>	۰/۰۰۹	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰		۰/۰۰۰
	<i>N</i>	۳۹۵	۳۹۵	۳۹۵	۳۹۵	۳۹۵
مواد مخدر	همبستگی پیرسون	۰/۰۲۹	۰/۴۶۶**	۰/۵۳۶**	۰/۵۲۹**	۱
	<i>Sig. (2-tailed)</i>	۰/۵۶۹	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	۰/۰۰۰	
	<i>N</i>	۳۹۳	۳۹۶	۳۹۶	۳۹۵	۳۹۶

*همبستگی در سطح ۰/۰۵ قابل توجه است
**همبستگی در سطح ۰/۰۱ قابل توجه است

طبق جدول بالا مشاهده می‌شود که بین جمعیت و ضرب و جرح رابطه معنی داری وجود دارد؛ زیرا $0.01 > 0.05$ و میزان همبستگی بین این دو متغیر ۰/۱۲۹ می‌باشد؛ یعنی رابطه مستقیم بین این دو وجود دارد.

بین جمعیت و سرقت رابطه معنی داری وجود دارد؛ زیرا $0.002 > 0.05$ و میزان همبستگی بین این دو متغیر 0.155 می باشد یعنی رابطه مستقیم بین این دو وجود دارد.

بین جمعیت و طلاق رابطه معنی داری وجود دارد؛ زیرا $0.009 > 0.05$ و میزان همبستگی بین این دو متغیر 0.132 می باشد یعنی رابطه مستقیم بین این دو وجود دارد.

بین جمعیت و مواد مخدر رابطه معنی داری وجود ندارد؛ زیرا $0.05 > 0.069$ و میزان همبستگی بین این دو متغیر 0.29 می باشد یعنی رابطه مستقیم بین این دو وجود دارد.

با توجه به رابطه های موجود، می شود به راحتی بیان نمود که افزایش جمعیت و افزایش آسیب های اجتماعی رابطه ای مستقیم دارد، یعنی با افزایش جمعیت در فرآیند مهاجرت و نرخ رشد طبیعی جمعیت، آسیب های اجتماعی نیز افزایش پیدا می کند.

از موارد انتخاب شده تنها مواد مخدر نسبت به سال پایه کاهش نشان می دهد در حالی که در جامعه شاهد افزایش اعتیاد می باشیم شاید بتوان گفت که در سال های قبل با توجه به شرایط فرهنگی و اجتماعی و همچنین در سیاست های اجرایی حکومت یکی از موارد مهمی که به شدت پیگیری می شد بحث اعتیاد و مواد مخدر بود ولی متأسفانه در زمان های اخیر مورد غفلت واقع شده و به طور بسیار عادی با این معضل از طرف مردم و دولت برخورد می گردد، لذا از این بحث می شود چنین نتیجه گرفت که عدم جدیت نیروی انتظامی و دولت در امر اعتیاد و مواد مخدر باعث عدم تشکیل پرونده های این چینی و عادی کردن این مشکل بزرگ که خود باعث ازدیاد آسیب های فراوانی بر جامعه و هم بر خود فرد می شود شده است.

از میان متغیرها طلاق بیشترین درصد افزایش را نسبت به سال پایه نشان می دهد که دلایل متعددی را می توان برای افزایش طلاق بر شمرد. افزایش طلاق نشان از سست شدن بنیان های خانواده ها در جامعه و شهر الوند می باشد.

نتیجه گیری

به زعم جامعه شناسان زمانی که جمعیت شهری رو به فزونی حرکت کند، وقوع انواع ناهنجاری ها و آسیب های اجتماعی نیز پدیدار و در صورت نامتوازن بودن زیر ساخت ها و توسعه ناهمگون شاهد افزایش آسیب ها خواهیم بود (محسنی، ۱۳۸۸: ۳۱).

اگر چه بسیاری رشد شهرنشینی را یکی از شاخص های توسعه می دانند ولی بر همه عیان است که شهرنشینی شتابان با ناهنجاری های اجتماعی، اقتصادی، فرهنگی و فضایی همراه است. امروزه توسعه شتابان شهرنشینی در ایران پیامدهای مختلفی را به بار آورده است. رشد ناهنجاری ها و جرائم اجتماعی در حوزه های شهری یکی از این پیامدها است. مهاجرت های روستایی، حاشیه نشینی، ناهمگونی های فرهنگی و نارسایی های خدماتی، افزایش نرخ طلاق، ضرب و جرح و... برخی از خصیصه ها و آسیب های اجتماعی شهرنشینی شتابان است. عملکرد تشکیلات قضایی کشور نیز در برخورد با آسیب های اجتماعی بیشتر کیفر دهنده است، به جای این که ریشه یابی نموده و با جرم مبارزه نماید با مجرم در تقابل می باشد که نمی تواند برخوردی علمی و ریشه ای با موضوع باشد.

شهر الوند در مجاورت شهرک صنعتی البرز به دلیل جاذبه اشتغال در صنعت یکی از شهرهای مهاجر پذیری است که شهرنشینی قبل از شهرسازی در آن گسترش پیدا کرده است. در حال حاضر بارگذاری بحرانی جمعیت و فعالیت ها در

شهرهایی با تنگناهای محیطی و مدیریتی با ناموزونی‌های شدیدی در سازمان فضایی شهر همراه شده و رابطه معقول و ناموزون میان عناصر تشکیل دهنده فضا و روابط اجتماعی را بر هم زده است. نتایج نشان می‌دهد که بیشترین جمعیت شهر الوند را مهاجرین روستاهای پیرامون قزوین و مردم استان‌های زنجان، آذربایجان شرقی و غربی، کردستان و گیلان تشکیل می‌دهند که نشان دهنده تنوع قومی و نژادی در شهر الوند می‌باشد که رسانه‌ها در ایجاد تشابهات فرهنگی موفق عمل نموده و اختلافات قومی و قبیله‌ای در میان مردم شهر الوند کمتر دیده شده و بنا به اظهارات خود مردم در مصاحبه با آن‌ها احساس صمیمیت در بین آن‌ها بیشتر بوده است.

همچنین نتایج پژوهش حاضر نشان می‌دهد که بیشتر مهاجرت به این شهر به دلیل اشتغال بوده است و از میزان تحصیلات پایینی برخوردار بوده‌اند که این دلیلی بر ایجاد عدم تفاهم با خانواده و اجتماع بوده و باعث افزایش ناهنجاری‌های اجتماعی می‌گردد.

از نتایج دیگر می‌توان آسیب‌های مختلف موجود در حوزه‌های شهری دارای هم پیوندهای عمیقی با هم هستند که لزوم برخورد سیستمی با مسائل شهری به ویژه با مقوله آسیب شناسی شهری مستلزم آن است که مجموعه آسیب‌های اجتماعی و غیر اجتماعی جامعه شهری و تأثیر پذیری متقابل آن‌ها بر هم را مورد توجه قرار داد. نمی‌توان مسائل غیر اجتماعی را نادیده گرفت؛ در حالی انتظار از شهرنشینان رفتاری معقول و متناسب باشد. پس مطالعات آسیب‌های اجتماعی به شکل جدا از مسائل دیگر اقتصادی، سیاسی، فرهنگی رفتن به بیراهه خواهد بود. برای مثال بیکاری یک آسیب اقتصادی می‌باشد که زمینه مناسبی را برای بروز ناهنجاری در جامعه ایجاد می‌کند.

پیشنهادها

با توجه به یافته‌های پژوهش انجام شده، جهت کاهش آسیب‌های اجتماعی در شهر الوند و شهرهای مشابه پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

- ۱- تعدیل مهاجرت‌ها شامل:
 - ✓ افزایش اشتغال در روستاها و شهرستان‌ها و افزایش سرمایه‌گذاری‌های زیر بنایی و خدمات رفاهی؛
 - ✓ تحدید مهاجرت افراد به درون شهرها از طریق سیاستگذاری‌های کلان و مکانیزم‌های موجود در شهرداری.
- ۲- عدم افزایش نامتعادل امکانات شهرها در مقایسه با روستاها، اگر بنا به ایجاد اشتغالی در شهرها باشد لزوماً در مناطق مختلف هم باید اشتغال زایی صورت گیرد.
- ۳- افزایش نقش کانون‌های فرهنگی و اجتماعی در نهادینه ساختن برخی الگوهای فرهنگی در بین شهرنشینان
- ۴- تقویت بنیان‌های خانواده از طریق:
 - ✓ مشاوره‌های رایگان قبل از ازدواج در بین جوانان (با توجه به قومیت‌های مختلف ازدواج‌ها نیاز به تشابه سازی فرهنگی دارد)؛
 - ✓ سرمایه‌گذاری دولت‌ها در امر اشتغال خانواده‌ها و بهبود شرایط رفاهی و مسکن؛
 - ✓ ایجاد مراکز روانشناسی و مشاوره رایگان در امر تربیت فرزندان که برای هر پدر و مادر آورنده فرزند اجباری گردد.

- ۵- همسو سازی مشکلات اجتماعی در شهرها و آموزش مهارت‌های لازم برای زندگی در کتب درسی و مراکز آموزشی (پیوند اجتماعی و آموزشی).
- ۶- با استناد به جمله پیشگیری بهتر از درمان:
- ✓ دولت‌ها بیشتر در امر اصلاح شرایط ایجاد جرم تلاش نمایند و موانعی که مجرم از روی آن‌ها پرش می‌کند تا مجرم شود را بر طرف نمایند؛
- ✓ مراکز انتظامی و قضایی ارتباط بیشتری با پژوهش‌ها و تحقیقات انجام شده در رابطه با آسیب‌های اجتماعی و رشته‌های مرتبط داشته باشند تا بهتر بتوانند دلایل انجام کار مجرمین را تشخیص دهند و در راستای برگرداندن به زندگی کمک نموده و با آن‌ها به نپرداخته بلکه مشکلات را ریشه ای درمان نمایند.
- ۷- افزودن قدرت خانواده‌ها با مجهز شدن به علوم و آموزش‌های لازم در جهت کنترل فرزندان بصورت ذیل:
- ✓ دنیای مجازی از قبیل فیلم‌های اکشن، سکسی، مغایرت داشتن با فرهنگ ایرانی و اسلامی و... که باعث تغییر رفتار در فرد شده و فردی با شخصیت متناقض در جامعه حاضر خواهد شد؛
- ✓ مکان‌ها و مراکزی که فرزند آن‌ها در بیرون از خانه در آنجا حضور پیدا می‌کند.
- ۸- ایجاد چارچوب قانونی در برگزاری دوره‌های روانشناسی و مباحث اجتماعی و زندگی شهروندی در میان جوانان و بزرگ سالان.
- ۹- ایجاد و ساخت فضای شهری مناسب که وقوع جرم در آن به سختی انجام گیرد.
- ۱۰- ایجاد قانونی دولتی از متخصصان علوم مختلف در جهت سنجش خواسته‌های مردم در ابعاد اقتصادی، اجتماعی، فرهنگی و سیاسی و تلاش برای برآورده ساختن یا ایجاد زمینه ای برای تحقق خواسته‌های اکثریت مردم.
- ۱۱- مقدم کردن شهرسازی بر شهر نشینی خود باعث کاهش وقوع آسیب‌های اجتماعی خواهد شد، در غیر اینصورت افزایش جمعیت در بازه زمانی کوتاه و عدم رشد ساختمان‌های مسکونی در کنار آن باعث تراکم جمعیت در یک نقطه مکانی با شرایط حاشیه نشینی و آلونک نشینی خواهد بود و این یکی از افزایش دهنده‌های جرم و جنایت خواهد بود.

منابع

- آزاد ارمکی. تقی و بهار. مهری، ۱۳۷۷، بررسی مسائل اجتماعی، تهران، موسسه نشر جهاد.
- آسایش. حسین، ۱۳۷۵، برنامه ریزی روستایی در ایران، انتشارات پیام نور، چاپ دوم، تهران.
- باستانی. سوسن و ساعی مهر. منیره، ۱۳۸۶، سرمایه اجتماعی و مهاجرت و استقرار در شهرهای بزرگ: مورد شهر تبریز، مجله جامعه شناسی ایران، ۸ (۱)، ۱۳۶-۱۶۷.
- ربانی. رسول، ۱۳۸۵، جامعه شناسی شهری: اصفهان، انتشارات دانشگاه تهران.
- رهنمایی. محمد تقی و محمد پور. صابر، ۱۳۸۹، تحلیل نقش مهاجرت در زمینه سازی برای پیدایش آسیب‌های اجتماعی شهرنشینی شتابان در ایران، فصلنامه علمی پژوهشی جغرافیای انسانی، ۳ (۱)، صص ۱۷۵-۱۵۷.

- زنگی آبادی. علی. و مبارکی. امید، ۱۳۹۰، بررسی عوامل موثر بر شکل گیری حاشیه نشینی شهر تبریز و پیامدهای آن مطالعه موردی (محلات احمد آباد، کوی بهشتی، خلیل آباد)، مجله جغرافیا و برنامه ریزی محیطی، صص ۸۰-۶۷.
- سالنامه آماری استان قزوین، ۱۳۹۰، دفتر آمار و اطلاعات - مرکز مهندسی اطلاعات، معاونت برنامه ریزی استانداری قزوین.
- علاءالدینی. پویا و امامی. یحیی، ۱۳۸۴، جهانی شدن، مهاجرت و فقر در ایران، فصلنامه علمی پژوهشی رفاه اجتماعی، صص ۲۸-۱.
- علی اکبری. اسماعیل، ۱۳۸۳، توسعه شهری و آسیب‌های اجتماعی در ایران، مجله پژوهش‌های جغرافیایی، شماره ۴۸، صص ۶۹-۴۹.
- قاسمی سیانی. محمد، ۱۳۸۸، پیامدهای مهاجرت روستا شهری نیل جوان روستایی، پژوهش جوانان، فرهنگ و جامعه، صص ۱۶۵-۱۴۵.
- محسنی. رضا علی، ۱۳۸۸، اولویت بندی آسیب‌ها و مسائل شهری در ایران: مطالعه موردی شهر گرگان، پژوهش نامه علوم اجتماعی، صص ۴۲-۲۳.
- مرکز آمار ایران، سرشماری نجومی مسکن سال ۱۳۸۵ - درگاه آمار ایران www.sci.org.ir
- مهدوی. مسعود و قدیری معصوم. مجتبی و محمدی یگانه. بهروز، ۱۳۸۳، نقش عوامل جغرافیای طبیعی در ناپایداری و مهاجرت‌های روستایی استان زنجان، پژوهش‌های جغرافیایی، صص ۲۲۲-۲۰۵.
- مهندسین مشاور شارمند، ۱۳۸۰، طرح هادی شهر الوند.
- وثوقی، منصور (۱۳۸۴)، جامعه شناسی روستایی، چاپ هفتم، تهران، انتشارات دانشگاه پیام نور.

Gerda, r. wekerle and Carolyn whitz man, (1998), safcities, Guidelines for planning, design, and management, newyork.

Guerrero, G. (2005), social problems. oxford university press.

<http://www.alvandbus.ir>.

Undp, (2000), migration in third world, Uk.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی